

Lyssværd, intergalaktiske rumrejser og fremmede eksistensformer er nok noget af det første, mange tænker på, når de hører ordet *science fiction*. Genren rummer imidlertid meget mere end det, og med dette nummer af *Passage* sætter vi fokus på science fiction, som i disse år manifesterer sig som en af kulturens helt afgørende udtryksformer til belysning og diskussion af påtrængende globale problemstillinger. Science fiction har for længst undsluppet sin aura af underlødige eskapisme, og i det seneste halve århundrede er såvel forfattere som akademikere begyndt at tage genren alvorligt som en legitim og kunstnerisk interessant form at tænke vores nutidige og fremtidige samfund igennem. Science fiction er en genre, der i sin udfoldelse af alternative verdener sætter et spejl op over for vores aktuelle levemåde og ansporer til, at vi overvejer, hvilke konsekvenser vores valg risikerer at få. Og netop det, lyder det fra flere sider, synes mere påtrængende nu end nogensinde, hvor forhold vedrørende klimakrise, krig, social uretfærdighed og dehumanisering præger vores fælles virkelighed og kan skabe en fornemmelse af at stå på kanten af afgrunden.

Det er således ikke mindst på baggrund af de seneste år(tier)s krisebevidsthed, at man har set en hidtil uset opblomstring af science fiction. Det gælder ikke alene inden for litteraturens episke genrer, film og tv-serier; også poesien er blevet et sted, hvor science fiction forhandles og kommer til udtryk i såvel gennemførte sci-fi-samlinger som enkelte digte, der optager elementer fra science fiction-genrens univers. Science fiction manifesterer sig desuden i en mængde andre former som fx hørespil, drama og tegneserier. Så forskelligartede danske, nordiske og internationale forfattere som Ursula Andkjær Olsen, Olga Ravn, Kaspar Colling Nielsen, Jonas Eika, Øyvind Rimbereid, Merethe Lindstrøm, Johannes Heldén, Nnedi Okorafor, Janelle Monáe, Cormac McCarthy, Liu Cixin og mange, mange flere tager livtag med science fiction. Streamingtjenesterne er desuden rige på højtprofilerede serier som *Westworld*, *The Handmaid's Tale* og danske *The Rain*, der opstiller forskellige scenarier for, hvordan vores fremtid potentielt kan forme sig, hvis vi ikke ændrer vores aktuelle ageren. Følelsen af at leve på lånt tid aktiverer både dystopiske og utopiske impulser i nutidens fremtidsfortællinger, samtidig med at der dog ikke er nogen tvivl om, at den dystopiske og apokalyptiske dimension inden for genren er dominerende i disse år.

Denne nye interesse for science fiction har ført til, at vi har kaldt nummeret *Science fiction nu*, og under denne titel byder vi på syv artikler, der stiller skarpt på en lang række samtidige aktualiseringer af science fiction-genren. Med baggrund i både danske, norske, svenske, engelske, amerikanske og kinesiske forfatterskaber diskuterer artiklerne aspekter vedrørende fx genrens formsprog, androide-figuren, det ikke-humane, det postapokalyptiske moderskab, kognitiv kapitalisme og poesiens mellemværende med science fiction. Hertil kommer to originale skønlitterære bidrag fra henholdsvis Kenneth Krabat og Peter Adolphsen, der eksemplificerer, hvordan den danske science fiction udfolder sig i poesiens og kortprosaens former. I deres diversitet er bidragene med til at understøtte science fiction-litteraturens vidtfavnende karakter, ligesom de illustrerer, hvor forskelligartede perspektiver

den akademiske behandling af genren kan anlægge. I artiklerne oplever man desuden, at science fiction indgår parløb med andre populære temaer i humanioras og kunstens verdener som eksempelvis posthumanisme, apokalypse, det antropocæne, neoliberal kapitalisme og cli-fi. Science fiction er i høj grad et mulighedsrum for udtryk og refleksioner af divergerende karakter, og som sådan forekommer det også kun oplagt, at genren ikke ligger stille, men krydser, transformerer og interagerer med de idéer, der præger vores tid.

Vi indleder nummeret med tre artikler, som alle er bredere anlagt i deres afsøgning af science fiction. Først kommer Bo Ærenlund Sørensens artikel “Når science fiction slår hul på kroppen”, der leverer en skarpskåren indføring i kinesisk science fiction fra starten af det tyvende århundrede op til i dag. Med afsæt i antropologiens påvisning af en særlig “porøs personlighedsopfattelse” i kinesisk kultur analyserer han nogle af de mest populære og anerkendte kinesiske science fiction-forfattere fra Lu Xun til Liu Cixin og diskuterer deres genkommende fokus på væsker og gasser. I artiklen “Instrumentel intimitet” ser Linus Carlsen herefter på androide-figuren både i et bredere historisk perspektiv og især efter den digitale revolution, hvor han zoomer ind på værker af Philip K. Dick, Isaac Asimov og Alissa Nutting, som på forskellig vis forhandler spørgsmålet om intimitet mellem mennesker og maskiner. Louise Mønster retter i sin artikel “Skandinavisk sci-fi-poesi” søgelyset mod den skandinaviske sci-fi-poesi og særlig den del af denne, som beskæftiger sig med klimakrisen og derfor også lægger op til betegnelsen cli-fi-poesi. Gennem analyser af syv danske, norske og svenske værker, som enten kan betegnes som decideret science fiction, eller som trækker på genrens kendetegn, tegner der sig et billede af en nutidig generation af skandinaviske digtere, som ikke mindst anvender science fiction-genren til at rejse spørgsmål om presserende problematikker med reference til klimakrise og det antropocæne. Som et intermezzo i de akademiske diskussioner byder vi herefter på et indspark fra Kenneth Krabat, der har skrevet fire digte, der også relaterer sig til nummerets tema.

Herpå følger fire artikler, der fokuserer på nutidige romanværker. Morten Auklend skriver i “Fabelvejen mod nord” om Merethe Lindstrøms *Nord* (2017) og fremhæver, hvordan traditionelle lyriske figurer og greb som metaforik, synæstesi og besjæling indtager en central position i værket. Værkets form og sprog ansues således som afgørende faktorer i denne science fiction-roman, der med udgangspunkt i en apokalyptisk fremtidsverden lægger op til, at læseren skal forestille sig et liv hinsides nutidens erfaringsmuligheder og (selv)forståelsesmekanismer. I “Fra det sted, han kalder jorden” analyserer Rikke Andersen Kraglund Olga Ravns *De ansatte* (2018) med sigte på, hvordan denne konceptuelle tekst bruger science fiction-genrens spekulative fremtidsscenario til at reflektere over en bred vifte af samtidige problemstillinger. Det gælder ikke mindst de magt- og undertrykkelsesmekanismer, der etablerer skæve hierarkier og interaktionsformer mellem menneske og ikke-menneske samt arbejdsgiver og arbejdstager. Herefter har vi endnu et kunstnerisk intermezzo i form af Peter Adolphsens tekst “Hullet i Valby-Canberra”, der præsenterer en absurdistisk vision om den arbejdsløse akademiker, Silje, som en dag får nok af sin tilværelse og beslutter sig for i meget bogstavelig forstand at få genetableret jordforbindelsen. Herefter vil man møde Marlene Karlsson Marcussens artikel

“Det postapokalyptiske moderskab”, der undersøger en ny type fiktion, som kombinerer postapokalyptiske fremtidsscenerier med moderskabsfortællinger. Det sker i en læsning af Megan Hunters roman *The End We Start From*, der viser, hvordan apokalyptiske og moderskabsfortællinger kan låne hinanden et sprog at forstå specifikke erfaringer igennem. Endelig afrunder vi nummeret med Martin Karlsson Pedersens artikel “Økonomisk science fiction og kritisk anti-utopi”, der behandler Dave Eggers *The Circle* (2013) med henblik på kognitiv kapitalisme og økonomisk subjektivitet. Artiklen belyser, hvordan science fiction-genren kan bruges til at undersøge problematiske dynamikker mellem nye former for teknologisk udbytning og classespecifikke utopilængsler.

Efter disse artikler følger endelig tre anmeldelser. Hans Lind anmelder Michael Kallesøe Schmidts *Forfatterpoetik*, Ayoe Quist Henkel anmelder Steen Becks *Læs Andersen!* og Tine Engel Mogensen behandler Rikke Andersen Kraglunds *Kjærstad*.

Vi ønsker god læselyst!